

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδότησης 9/2018
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Τμήμα Ε'
Συνεδρίαση της 22ας Ιανουαρίου 2018**

Σύνθεση :

Πρόεδρος: Μεταξία Ανδροβιτσάνεα, Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Βασιλική Πανταζή, Δημήτριος Αναστασόπουλος, Ελένη Σβολοπούλου, Δημήτριος Μακαρονίδης, Σταύρος Σπυρόπουλος, Γεώργιος Γρυλωνάκης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής : Σταύρος Σπυρόπουλος, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους.

Αριθμ. Ερωτήματος: Το με αριθμ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΔΕΑΜΤΠΠΑ/ΤΕΙΑΣΑ/325116/211391/6624/1272/11.8.2017 έγγραφο του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (ΥΠΠΟΑ).

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται, εάν νομιμοποιείται η Διοίκηση να προχωρήσει στην έκδοση των προβλεπομένων διοικητικών πράξεων, ήτοι απόφαση κατοχής και /ή βεβαίωση κυριότητας εισαχθέντων στη χώρα κινητών αλλοδαπής προέλευσης που ανάγονται προ του έτους 1453, για τα οποία, εκείνος που έκανε την εισαγωγή (Γ.Χ), δεν τήρησε τα προβλεπόμενα στην εκάστοτε κείμενη νομοθεσία, αναφορικά με το χρόνο δήλωσης των εισαχθέντων και σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, ποιά θα είναι η τύχη αυτών.

.....

Ιστορικό.

1. Με το ανωτέρω έγγραφο, η ερωτώσα υπηρεσία εκθέτει τα ακόλουθα περιστατικά και στοιχεία:

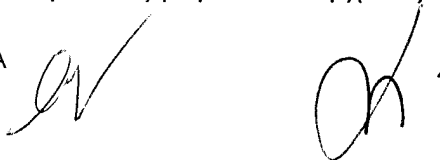
Ο Γ.Χ, με την από 11.1.2012 αίτηση – δήλωσή του προς την τ. ΕΑΙΑΣ, δήλωσε την εισαγωγή στη χώρα εκατόν εξήντα (160) κινητών αντικειμένων αιγυπτιακής προέλευσης, τα οποία, κατά τη δήλωσή του, αποκτήθηκαν κατόπιν αγορών ή δωρεών, κατά το χρονικό διάστημα από το 1990 έως το 1995 και από το 2008 έως το 2009. Ταυτόχρονα, με την ίδια αίτηση, ζήτησε τη χορήγηση αδείας κατοχής/ κυριότητας για τα αντικείμενα αυτά. Η αίτηση συνοδευόταν από υπεύθυνη δήλωση μη δίωξης. Η τ. ΕΑΙΑΣ συμπλήρωσε το προβλεπόμενο από την κείμενη νομοθεσία έντυπο δήλωσης εισαγωγής/ διακίνησης αρχαίου και ζήτησε από τον αιτούντα να προσκομίσει τα αποδεικτικά στοιχεία κτήσης για τα εισαχθέντα, σύμφωνα με το Ν. 3028/2002 και την υπ' αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΔΟΕΠΥ/ΤΟΠΥΝΣ/17759/1.3.2004 (ΦΕΚ Β' 455) ΚΥΑ. Ακολούθως, ο Γ.Χ υπέβαλε στην τ. ΕΑΙΑΣ συμπληρωματικές αιτήσεις – δηλώσεις και έναν πρώτο περιγραφικό κατάλογο, συνταχθέντα από τον ίδιο, σύμφωνα με τον οποίο η πλειονότητα των εισαχθέντων αντικειμένων ήταν σπαράγματα παπύρων, προερχομένων από περιβλήματα μουμιών. Επιπλέον, εισήχθη ένας βυζαντινός χάλκινος λύχνος και ένα ταφικό προσωπίο πτολεμαϊκής περιόδου. Στην πρώτη από τις ανωτέρω αιτήσεις – δηλώσεις ο Γ.Χ τονίζει την «εν δυνάμει τεράστια ιστορική/αρχαιολογική αξία» του πτολεμαϊκού ταφικού προσωπίου. Σημειωτέον ότι το εν λόγω προσωπίο μεταφέρθηκε στην Αθήνα και συντηρήθηκε στο Μουσείο Μπενάκη το έτος 2006, προτού ακόμη δηλωθεί στην Υπηρεσία, φυλάσσεται δε μέχρι και σήμερα σε οικία συγγενικού προσώπου του Γ.Χ στην Αθήνα, μαζί με το βυζαντινό λύχνο και δύο σπαράγματα παπύρων. Επιπρόσθετα, στις ανωτέρω συμπληρωματικές αιτήσεις – δηλώσεις, ο Γ.Χ δηλώνει ότι η πλειονότητα των εισαχθέντων σπαραγμάτων παπύρων αποσπάσθηκαν από κατεστραμμένα περιβλήματα μουμιών, «μηδενικής αρχαιολογικής ή καλλιτεχνικής αξίας», αγοράσθηκαν δε σε διαφορετικές αγορές από κάποιον αυστριακό Μ. F, συλλέκτη, συντηρητή και προμηθευτή διαφόρων πανεπιστημιακών συλλογών. Για τον τρόπο απόκτησης των λοιπών αντικειμένων

δηλώνεται, χωρίς ιδιαίτερες λεπτομέρειες, η αγορά ή δωρεά από ιδιώτες στο εξωτερικό, κατά το προαναφερθέν χρονικό διάστημα. Τέλος, με τις ίδιες δηλώσεις – αιτήσεις, ο Γ.Χ αιτήθηκε τη χορήγηση αδείας εξαγωγής του συνόλου των αντικειμένων, *«προς εξυπηρέτηση παντός σκοπού»*.

Στις 2.3.2012 υπάλληλος της τ. ΕΑΙΑΣ, μετέβη στην οικία του Γ.Χ, κατ' εντολή της υπηρεσίας, προκειμένου να πραγματοποιήσει αυτοψία στα επίμαχα αντικείμενα και να τα φωτογραφήσει ψηφιακά. Σύμφωνα με τη σχετική αναφορά εργασιών του υπαλλήλου, κατά την αυτοψία διαπιστώθηκε η εισαγωγή εκατόν εξήντα ενός (161) αντικειμένων, και όχι εκατόν εξήντα (160), ως είχε αρχικώς δηλωθεί, και ζητήθηκε εκ νέου από τον Γ.Χ να καταθέσει λεπτομερή πιστοποιητικά στοιχεία κτήσης για τα εισαχθέντα αντικείμενα. Με νέα υπεύθυνη δήλωσή του προς την τ. ΕΑΙΑΣ, το Μάρτιο του 2012, ο Γ.Χ υπέβαλε αλληλογραφία που αναφέρεται στις αγορές από το εξωτερικό παπύρων, οι οποίοι προήλθαν από συντήρηση και αποκόλληση εκ περιβλημάτων μουμιών. Ταυτόχρονα υπέβαλε και ορισμένα παραστατικά αγοράς από οίκο δημοπρασιών. Η ενδελεχής έρευνα επί των ανωτέρω παραστατικών απέδειξε ότι πλήρη και αποδεκτά είναι μόνον δύο, διότι μόνο αυτά διαθέτουν σαφώς τον τίτλο και τη διεύθυνση του οίκου, την ημερομηνία αγοραπωλησίας, αριθμό παραστατικού, περιγραφή του αγορασθέντος αντικειμένου και το ονοματεπώνυμο του ιδίου του Γ.Χ, ως αγοραστή. Ειδικότερα, πρόκειται για το παραστατικό αγοράς του ταφικού προσώπειου πτολεμαϊκών χρόνων από τον οίκο Anubis Ancient Art της Ολλανδίας και για το παραστατικό αγοράς μεγάλου τμήματος αιγυπτιακού παπύρου, χρονολογούμενου στον 1^ο – 3^ο αιώνα μ.χ., από τον οίκο Artemission της Μεγάλης Βρετανίας. Με την από 13.2.2015 επιστολή του προς το ΤΕΙΑΣΑ ο Γ.Χ κατέθεσε περιληπτικές περιγραφές των διαφόρων μερών της συλλογής, καθώς και τρία (3) φωτογραφικά αρχεία, με τη ρητή επισήμανση ότι η επιστημονική σπουδαιότητα των εισαχθέντων αντικειμένων είναι τέτοια, που παρέχει τη δυνατότητα πολύπλευρης έρευνας, ζήτησε δε τη διαβίβαση της ανωτέρω επιστολής στο Γραφείο Υπουργού και τη διαμεσολάβηση του Τμήματος για την επίτευξη ακροάσεως με αρμόδιο υπάλληλο του Υπουργείου, ώστε να γίνει δυνατή η περαιτέρω αξιοποίηση της συλλογής. Το ΤΕΙΑΣΑ προώθησε ερώτημα στο Τμήμα Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών (ΤΤΠΠΑ), τον Ιούνιο του 2015, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν τα εισαχθέντα αντικείμενα αιγυπτιακής προέλευσης περιέχονται ή όχι στα τηρούμενα

αρχεία παρανόμως διακινήθεντων αρχαιοτήτων του ανωτέρω Τμήματος, το οποίο απάντησε αρνητικά. Τον Ιούλιο του 2015, το ΤΕΙΑΣΑ απέστειλε έγγραφο προς το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (ΕΑΜ)/Τμήμα Συλλογής Προϊστορικών, Αιγυπτιακών, Κυπριακών και Ανατολικών Αρχαιοτήτων, ζητώντας τις απόψεις του για την επιστημονική σημασία των εισαχθέντων και την περαιτέρω αξιοποίησή τους. Σε απαντητικό έγγραφο του ΕΑΜ προς το Τμήμα, το Σεπτέμβριο του 2015, το Μουσείο επιφυλάσσεται να τοποθετηθεί από φωτογραφίες για το ταφικό προσωπείο πτολεμαϊκής περιόδου, καθώς και για τα τμήματα από περιβλήματα μουμιών, δύο από τα οποία φέρουν κεφαλές των υιών του Ώρου, ενώ δηλώνει αδυναμία να εξετάσει τα σπαράγματα παπύρων που είναι γραμμένα σε ελληνική και αιγυπτιακή δημοτική γραφή. Με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, το Δεκέμβριο του 2015, ο Γ.Χ κατέθεσε φωτογραφικούς πίνακες μέρους των εισαχθέντων αντικειμένων, αριθμητικό κατάλογο αυτών, καθώς και ένα παραστατικό αγοράς για το υπ' αριθ. 168 αντικείμενο. Με νέο μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, τον Ιανουάριο του 2016 απέστειλε διορθωμένο κατάλογο των εισαχθέντων, στον οποίο πλέον αριθμούνται εκατόν εβδομήντα εννέα (179) αντικείμενα, έναντι των εκατόν εξήντα (160) αρχικώς δηλωθέντων, διαφορά την οποία δικαιολογεί: α) από την προσθήκη τεμαχίων, τα οποία αν και είχαν φωτογραφηθεί δεν είχαν περιληφθεί στον αρχικό κατάλογο (λύχνος και κενά τεμάχια υφάσματος και παπύρων) και β) από τις «εσωτερικές αλλαγές» στον καταμερισμό των παπύρινων τεμαχίων. Από τον τελευταίο αυτό διορθωμένο κατάλογο έχει αφαιρεθεί τεμάχιο παπύρου με αρχική αρίθμηση 11, το οποίο έχει παραμείνει στην οικία φιλικού του προσώπου, σύμφωνα με την από 9.3.2015 υπεύθυνη δήλωσή του. Κατά το Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2016, ακολούθησε σειρά τηλεφωνικών και εγγράφων διαμαρτυριών - αναφορών του Γ.Χ τις αρμόδιες Δ/σεις του ΥΠΠΟΑ, σχετικά με την καθυστέρηση κατά το χειρισμό της υπόθεσής του, στις οποίες το Τμήμα απάντησε εγγράφως τον Ιούνιο του 2016, όπου αναφέρονται αφενός μεν οι αντικειμενικές δυσκολίες στην προώθηση της υπόθεσης, λόγω της ιδιαίτερης φύσης των αντικειμένων, αφετέρου δε οι από πλευράς του παρατυπίες σχετικά με τη μη έγκαιρη δήλωση της εισαγωγής τους, τη μη κατάθεση αποδεικτικών στοιχείων κτήσης για τη συντριπτική πλειονότητα αυτών, καθώς και την επέμβαση σε μεγάλο αριθμό παπύρων, κατά παράβαση του άρθρου 26 του Ν. 3028/2002, η οποία επέμβαση είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του αρχικώς δηλωθέντος αριθμού των

αντικειμένων. Τέλος, τον ενημέρωνε ότι η υπόθεσή του θα παραπεμφθεί στο αρμόδιο Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων (ΤΣΜ), για την κατά νόμο γνωμοδότηση. Ακολούθησε έγγραφη απάντηση του Γ.Χ προς την ερωτώσα Διεύθυνση του ΥΠΠΟΑ, στην οποία διευκρινίζει ότι η εισαγωγή στη χώρα των αντικειμένων που αποκτήθηκαν κατά τα έτη 1990 – 1995, έγινε το 2003, η δε αίτησή του στην αρμόδια Υπηρεσία κατετέθη όταν, μετά από πολυετή δική του έρευνα, κατέστη στον ίδιο απολύτως βέβαιο ότι τα εισαχθέντα αντικείμενα συνδέονται με γνωστές, δεδηλωμένες ανασκαφές και όχι λαθρανασκαφές και ότι δεν έχουν καταγραφεί είτε ως κλαπέντα, είτε ως παρανόμως διακινήθέντα στις διεθνείς βάσεις δεδομένων. Επιφυλάσσεται δε για την τυπικότητα της ακολουθούμενης από την Υπηρεσία διαδικασίας, καθώς τα εισαχθέντα αντικείμενα, έχοντα αιγυπτιακή προέλευση, εκπίπτουν των προστατευτικών διατάξεων του Ν. 3028/2002. Στην ίδια απάντηση, τονίζει ότι δεν έχει προβεί σε οποιαδήποτε επέμβαση επί των παπύρων, παρά μόνον σε εσωτερικές αλλαγές στον καταμερισμό αυτών, κατόπιν μελέτης, ήτοι ένα κείμενο που αρχικώς είχε θεωρηθεί ενιαίο, μετατρέπεται σε δύο ή και περισσότερα, με αντίστοιχους αύξοντες αριθμούς. Κατά την διαδικασία αυτή, της μελέτης δηλαδή και της σύνταξης καταλόγου των εισαχθέντων παπύρων, προέκυψαν και κενά τεμάχια παπύρων και υφασμάτων, καθώς και τμήματα cartonage με γραπτή διακόσμηση, τα οποία δεν είχαν ενταχθεί στον αρχικό κατάλογο, για ευνοήτους, κατ'αυτόν, λόγους. Τέλος, επισημαίνει για άλλη μία φορά, την επιστημονική σπουδαιότητα των εισαχθέντων αντικειμένων, ιδίως του ταφικού προσώπειου πτολεμαϊκών χρόνων, το οποίο χρήζει τομογραφήσεως, καθώς και ορισμένων εκ των κειμένων των παπύρων, και διευκρινίζει, αναφορικά με την έλλειψη παραστατικών, ότι η έκδοση πιστοποιητικών ή αποδείξεων πώλησης «από ιδιώτη συλλέκτη σε ιδιώτη συλλέκτη», δεν είθισται στην Ευρώπη, ομοίως δε και η «έκδοση πιστοποιητικών δωρεάς μεταξύ φίλων». Κατόπιν, το Τμήμα απέστειλε εισήγηση προς το Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων Αττικής, τον Ιούλιο του 2016, με την οποία εισηγείται την κατ'οικονομία χορήγηση αδείας κατοχής για το σύνολο των εκατόν εβδομήντα εννέα (179) εισαχθέντων αντικειμένων, με το αιτιολογικό ότι: α) η εισαγωγή τους δεν δηλώθηκε στην αρμόδια Υπηρεσία εγκαίρως, όπως όριζε η εκάστοτε κείμενη νομοθεσία (Κ.Ν 5351/32, άρθρο 15 και ν. 3028/2002, άρθρο 33, παρ. 2) και β) ο Γ.Χ έχει υποβάλει μόνο για δύο (2) εξ'αυτών πλήρη και αποδεκτά αποδεικτικά στοιχεία κτήσης, και ειδικότερα για τα υπ' αριθ. τελικού

καταλόγου 4 και 170. Το ΤΣΜ Αττικής στη με αρ. 7/15.7.2016 συνεδρία του γνωμοδότησε ομόφωνα: α) υπέρ της χορήγησης άδειας κατοχής στο Γ.Χ για εκατόν εβδομήντα επτά (177) αρχαία αντικείμενα αιγυπτιακής προέλευσης, με αρ. καταλ.: 1-3, 5-169 και 171-179 και β) υπέρ της χορήγησης άδειας κυριότητας στον Γ.Χ για δύο (2) αρχαία αντικείμενα αιγυπτιακής προέλευσης, με αρ. καταλ. 4 και 170, λόγω πληρότητας των προσκομισθέντων παραστατικών. Στην ίδια γνωμοδότηση, αναφέρεται ως όρος ότι η διαδικασία χορήγησης της άδειας κατοχής και κυριότητας για τα εν λόγω αντικείμενα, θα ολοκληρωθεί μόνον μετά από εξέταση όλων των αντικειμένων από το ΕΑΜ και αφού προκύψει η γνησιότητά τους. Συνεπεία της ανωτέρω γνωμοδότησης, το ΤΕΙΑΣΑ απέστειλε στις 4.10.2016: α) Βεβαίωση Δήλωσης Εισαγωγής/Διακίνησης αρχαίου στον Γ.Χ, για εκατόν εξήντα (160) αρχαία αντικείμενα, όπως αρχικώς είχαν δηλωθεί στο με αρ. 006212 προβλεπόμενο έντυπο εισαγωγής, πριν τις τροποποιήσεις που ο ίδιος επέφερε στην αρίθμηση του καταλόγου των εισαχθέντων και β) έγγραφο για τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης επί των εισαχθέντων αντικειμένων, στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Σε απάντηση του ανωτέρω εγγράφου, το ΕΑΜ απέστειλε, τον Ιανουάριο του 2017, έγγραφο, σύμφωνα με το οποίο δύναται να εκφέρει τεκμηριωμένη επιστημονικά άποψη ως προς τη γνησιότητα τριών (3) μόνο εκ των εισαχθέντων αντικειμένων, και ειδικότερα του ταφικού προσωπείου πτολεμαϊκών χρόνων και δύο τμημάτων από περίβλημα μούμιας – μουμιών (cartonnage), τα οποία φέρουν γραπτή διακόσμηση των υιών του Ώρου (Ιμσέτι και Ντουαμουτέφ). Σημειώνεται ότι αναφορικά με τα σπαράγματα παπύρων σε ελληνική και αιγυπτιακή δημοτική γραφή η αρμόδια Αιγυπτιολόγος της συλλογής Προϊστορικών, Αιγυπτιακών, Κυπριακών και Ανατολικών Αρχαιοτήτων του ΕΑΜ δεν δύναται να διακριβώσει τη γνησιότητά τους. Ως εναλλακτική λύση, προτείνεται από το Μουσείο η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης από την Π.Σ., καθηγήτρια παπυρολογίας. Ακολούθως, το ΤΕΙΑΣΑ προέβη στην αποστολή εγγράφου, τον Ιανουάριο του 2017, με το οποίο ζητήθηκε η συνδρομή της Π.Σ. στην καταρχήν αξιολόγηση των εισαχθέντων, κατόπιν συνεννόησης και με τον Γ.Χ. Στην απάντησή της, την 3.2.2017, η Π.Σ. αναφέρει ότι οι πάπυροι είναι στην πλειοψηφία τους σπαραγματικοί και μάλλον σε κακή κατάσταση. Ωστόσο, η πρώτη εκτίμηση είναι ότι δεν αποτελούν προϊόντα απομίμησης. Τα περισσότερα σπαράγματα είναι γραμμένα στην αρχαία ελληνική και χρονολογούνται από τα μέσα του 3^{ου} αι. π.Χ έως και τους βυζαντινούς

χρόνους, παραπέμπουν δε σε έγγραφα διαφόρων τύπων, πλην μεμονωμένων, που θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν λογοτεχνικά ή παραλογοτεχνικά. Πέραν των ανωτέρω υπάρχουν και λιγοστά σπαράγματα παπύρων που είναι γραμμένα στη δημοτική γραφή (δημώδη αιγυπτιακή, κυρίαρχη στην Αίγυπτο κατά την ελληνορωμαϊκή περίοδο), για τη διακρίβωση του περιεχομένου και της γνησιότητας των οποίων συστήνει τη συνδρομή του Π.Κ. Αναπληρωτή Καθηγητή Αιγυπτιολογίας. Ένας μεγάλος αριθμός σπαραγμάτων παπύρων προέρχεται από mummy – cartonage, όπως αποδεικνύουν τα σημάδια από υγρά μουμιοποίησης στην επιφάνειά τους, γεγονός το οποίο καθιστά τη μελέτη τους πολύτιμη, καθώς αποτελούν εξαιρετικές πηγές πληροφοριών για τους μελετητές, κυρίως των ελληνιστικών χρόνων, αν και το ξετύλιγμα παπυρικών φύλλων που βρίσκονται έγκλειστα σε mummy – cartonage, αποτελεί αμφιλεγόμενο ζήτημα, λόγω των μη αναστρέψιμων φθορών που προκαλεί στη μάσκα και τα λοιπά τμήματα της σαρκοφάγου. Ιδιαίτερη είναι η επιστημονική σημασία και των εισαχθέντων τμημάτων λινών ταινιών, αλλά και του ιδίου του ταφικού προσώπειου πτολεμαϊκών χρόνων, το οποίο μάλιστα φέρει ομοιότητα με μάσκα που φυλάσσεται στο Μουσείο του Μάντσεστερ (Manchester Museum, no 2178a). Τέλος, παρά το γεγονός ότι ο Γ.Χ έχει προβεί ορθώς στην τοποθέτηση των σπαραγμάτων παπύρων ανάμεσα σε δύο πλάκες γυαλιού, για την καλύτερη διατήρησή τους, επισημαίνεται η αναγκαιότητα συστηματικής συντήρησής τους.

Κατόπιν του ανωτέρω ιστορικού και λαμβάνοντας υπόψη: α) Το ΚΝ 5351/32, άρθ. 15 – 17 β) το Ν. 1103/1980 (ΦΕΚ 297/Α/19/28.12.1980) «Περί κυρώσεως της εις Παρισίους την 17 Νοεμβρίου 1970 υπογραφείσης Διεθνούς Συμβάσεως, αφορώσης εις τα ληπτέα μέτρα δια την απαγόρευσιν και παρεμπόδισιν της παρανόμου εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβιβάσεως της κυριότητας των πολιτιστικών αγαθών», γ) το Ν. 3028/2002 (ΦΕΚ 153/Α/28.6.2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», άρθρα 21, 23, 33, 34 και άρθρο 50 (παρ. 4, 5γ, εδ. ββ και ιγ), δ) την ΥΠΠΟ/ΔΟΕΠΥ/ΤΟΠΥΝΣ/17759/1.3.2004 (ΦΕΚ 455/Β/5.3.2004) ΚΥΑ «Τρόπος απόδειξης εισαγωγής – διακίνησης και κυριότητας των εισαγομένων – διακινουμένων αρχαίων», ε) την ΥΠΠΟ/ΔΟΕΠΥ/ΤΟΠΥΝΣ/17765/1.3.2004 (ΦΕΚ 455/Β/5.3.2004) ΚΥΑ «Διαδικασία εξαγωγής – αποστολής από την Ελληνική Επικράτεια πολιτιστικών αγαθών», Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3911/1992 του

Συμβουλίου της 9^{ης} Δεκεμβρίου του 1992, σχετικά με την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών, στ) τον Κανονισμός (ΕΚ) 116/2009 του Συμβουλίου της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών (κωδικοποιημένη έκδοση), ζ) την υπ' αριθ. πρωτ.: 2203Α, 2445 π.ε./ Ευρ. 3876/ 12.3.2007 έγγραφη απάντηση του Γραφείου ΝΣΚ του Υπουργείου Πολιτισμού, σχετικά με την προστασία κινητών μνημείων άλλης πολιτιστικής παράδοσης, που έχουν εισαχθεί στη χώρα σε χρόνο που δεν προσδιορίζεται με ακρίβεια, στην οποία ορίζεται ότι αντικείμενο προστασίας των διατάξεων του Ν. 3028/ 2002 και της κυρωθείσας με το Ν. 1103/1980 Διεθνούς Συμβάσεως των Παρισίων είναι το σύνολο των πολιτιστικών αγαθών που βρίσκονται εντός της Ελληνικής Επικράτειας, είτε αυτά ανήκουν στην ελληνική πολιτισμική παράδοση, είτε αυτά ανήκουν σε άλλες πολιτισμικές παραδόσεις, καθώς η πολιτισμική προέλευση των πολιτιστικών αγαθών δεν επηρεάζει την έκταση και την ένταση της προστασίας τους, η) ότι ο Γ.Χ δήλωσε στην Υπηρεσία τα εισαχθέντα κινητά μνημεία τουλάχιστον δύο χρόνια μετά την ημερομηνία εισαγωγής τους (2012), καθώς σύμφωνα με τη δήλωσή του, αυτά αποκτήθηκαν κατόπιν αγορών ή δωρεών, κατά το χρονικό διάστημα από το 1990 έως το 1995 και από το 2008 έως το 2010, θ) ότι μεγάλο μέρος των εισαχθέντων αρχαίων αντικείμενων αιγυπτιακής προέλευσης φαίνεται να έχουν ιδιαίτερη επιστημονική σημασία, ι) ότι μεγάλο μέρος των εισαχθέντων αντικειμένων δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθεί και να καταγραφεί από υπάλληλο του Υπουργείου, καθώς η μελέτη τους απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις στην Αιγυπτιολογία και δη στην Παπυρολογία και ια') ότι εξαιτίας των ανωτέρω, η αρχική αίτηση του Γ.Χ στη τ. ΕΑΙΑΣ, περί χορήγησης αδείας Κατοχής – Κυριότητας επί των εισαχθέντων αντικειμένων, δεν έχει ακόμη διεκπεραιωθεί, παρά την παρέλευση πενταετίας, η ερωτώσα υπηρεσία υπέβαλε προς το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους τα εξής ερωτήματα:

1. Κατά πόσο νομιμοποιείται η Διοίκηση να προχωρήσει στην έκδοση των προβλεπομένων διοικητικών πράξεων, ήτοι απόφαση κατοχής και/ή βεβαίωση κυριότητας, από τη στιγμή που ο Γ.Χ δεν τήρησε τα προβλεπόμενα στην εκάστοτε κείμενη νομοθεσία, αναφορικά με το χρόνο δήλωσης των εισαχθέντων (Κ.Ν 5351/ 1932, άρθρο 15 και Ν. 3028/2002, άρθρο 33). Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, ερωτάται ποιά θα είναι η τύχη των εισαχθεισών αρχαιοτήτων.
2. Σε περίπτωση θετικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα, ερωτάται περαιτέρω:

2.1. κατά πόσο απαιτείται πιστοποιητικό εξαγωγής των αρχαίων αντικειμένων, όταν η Χώρα προέλευσης (εν προκειμένω η Ολλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο) είναι Κράτος - Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον - όπως διατυπώνεται σαφώς και στους δύο κανονισμούς του Συμβουλίου της Ευρώπης (βλ. παραπάνω, νομοθεσία) - άδεια εξαγωγής απαιτείται για την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών εκτός του Τελωνειακού εδάφους της Κοινότητας,

2.1.1. κατά πόσο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο χειρισμό των υποθέσεων εισαγωγής – εξαγωγής κινητών μνημείων ο χρόνος κατά τον οποίο η κάθε χώρα κύρωσε ή απεδέχθη ή εισήλθε στη Διεθνή Σύμβαση των Παρισίων (βλ. σχετικό παράρτημα, Ελλάδα – 1981, Ηνωμένο Βασίλειο - 2002, Ολλανδία – 2009),

2.2. κατά πόσο οι αρχαιότητες αιγυπτιακού πολιτισμού που εισάγονται στη Χώρα διακρίνονται σε κινητά μνημεία ή μη, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στις παρ. 1α, 1β και 6 του άρθρου 20 του Ν.3028/2002, ήτοι με χρονολογικά όρια το 1453 και το 1830, όπως ακριβώς, δηλαδή, και οι αρχαιότητες ελληνικής πολιτισμικής παράδοσης, εφόσον δεν υφίσταται μέχρι στιγμής διμερές μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ Ελλάδος και Αιγύπτου, που να προσδιορίζει με σαφήνεια τα προστατευόμενα εκατέρωθεν κινητά μνημεία,

2.3. κατά πόσο κρίνεται απαραίτητη η σύσταση ειδικής επιτροπής επιστημόνων, έργο της οποίας θα είναι: α) η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης για τη διαπίστωση ή μη της γνησιότητας του συνόλου των εισαχθέντων αντικειμένων αιγυπτιακής προέλευσης, εις χείρας Γ.Χ, και β) η σύνταξη πλήρους και αναλυτικού περιγραφικού καταλόγου για τα γνήσια εισαχθέντα αντικείμενα, προκειμένου να προβεί η Υπηρεσία αρμοδίως στην έκδοση των απαιτούμενων σχετικών Διοικητικών Πράξεων, σύμφωνα με την προηγηθείσα Γνωμοδότηση του ΤΣΜΑ.

3. Σε περίπτωση θετικής απάντησης στο ανωτέρω ερώτημα, να προσδιορισθούν οι προβλεπόμενες διαδικασίες για τη νόμιμη σύσταση της ειδικής αυτής επιτροπής επιστημόνων, δεδομένου ότι δεν μπορεί να ταυτισθεί με την επιτροπή του άρθρου 73.11 του Ν. 3028/ 2002, η οποία καθορίζει τη χρηματική αξία των κινητών μνημείων.

Νομοθετικό και Κανονιστικό πλαίσιο

2. Στο ν. 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (Α' 153), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Άρθρο 1. Αντικείμενο

«1. Στην προστασία που παρέχεται με τις διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγεται η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας από τους αρχαιότετους χρόνους μέχρι σήμερα. Η προστασία αυτή έχει ως σκοπό τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης χάριν της παρούσας και των μελλοντικών γενεών και την αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος.

2. Η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας αποτελείται από τα πολιτιστικά αγαθά που βρίσκονται εντός των ορίων της ελληνικής επικράτειας, συμπεριλαμβανομένων των χωρικών υδάτων, καθώς και εντός άλλων θαλάσσιων ζωνών στις οποίες η Ελλάδα ασκεί σχετική δικαιοδοσία, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει και τα άυλα πολιτιστικά αγαθά. 3.....».

Άρθρο 2. Έννοια όρων

«Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου:

α) Ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται οι μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου.

β) Ως μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν υλικές μαρτυρίες και ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας και των οποίων επιβάλλεται η ειδικότερη προστασία βάσει των εξής διακρίσεων:

αα) Ως αρχαία μνημεία ή αρχαία νοούνται όλα τα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στους προϊστορικούς, αρχαίους, βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους και χρονολογούνται έως και το 1830, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 20.

γγ) Ως ακίνητα μνημεία νοούνται τα μνημεία που υπήρξαν συνδεδεμένα με το έδαφος και παραμένουν σε αυτό ή στο βυθό της θάλασσας ή στον πυθμένα λιμνών ή ποταμών, καθώς και τα μνημεία που βρίσκονται στο έδαφος ή στο βυθό της θάλασσας ή στον πυθμένα λιμνών ή ποταμών και δεν είναι δυνατόν να μετακινηθούν χωρίς βλάβη της αξίας τους ως μαρτυριών

δδ) Ως κινητά μνημεία νοούνται τα μνημεία που δεν θεωρούνται ακίνητα. γ).....».

Άρθρο 20. Διακρίσεις κινητών – Μνημείων – Χαρακτηρισμός

«1. Στα κινητά μνημεία περιλαμβάνονται:

α) αυτά που χρονολογούνται έως και το 1453, β)...

2. Τα αρχαία κινητά μνημεία που υπάγονται στις περιπτώσεις α' και β' της παραγράφου 1 προστατεύονται από το νόμο χωρίς να απαιτείται η έκδοση οποιασδήποτε διοικητικής πράξης. 3.....4.....5.....

6.7.....».

Άρθρο 21. Κυριότητα Κινητών μνημείων

«1. Τα αρχαία κινητά μνημεία που χρονολογούνται έως και το 1453 ανήκουν στο Δημόσιο κατά κυριότητα και νομή, είναι ανεπίδεκτα χρησικτησίας και είναι εκτός συναλλαγής κατά την έννοια του άρθρου 966 του Αστικού Κώδικα.

2. Δικαίωμα κυριότητας σε εισαγόμενα αρχαία που χρονολογούνται έως και το 1453 αναγνωρίζεται υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 33 και των παραγράφων 5 και 7 του άρθρου 28.

3. Τα αρχαία κινητά μνημεία που αποτελούν ευρήματα ανασκαφής ή άλλης αρχαιολογικής έρευνας ανεξάρτητα από τη χρονολόγησή τους, ανήκουν κατά κυριότητα και νομή στο Δημόσιο, είναι ανεπίδεκτα χρησικτησίας και εκτός συναλλαγής.

Άρθρο 24. Δήλωση, υπόδειξη κινητών μνημείων και αμοιβή

1. Όποιος βρίσκει ή αυτός στον οποίο περιέρχεται κινητό αρχαίο που χρονολογείται έως και το 1453, οφείλει να το δηλώνει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στην πλησιέστερη αρχαιολογική, αστυνομική ή λιμενική αρχή και να το θέτει στη διάθεσή της. Η δήλωση περιέχει την ακριβή τοποθεσία εύρεσης του αρχαίου, τον τρόπο με τον οποίο περιήλθε στο πρόσωπο που προβαίνει σε αυτή, τα στοιχεία του προηγούμενου κατόχου και κάθε άλλη χρήσιμη λεπτομέρεια. Τα στοιχεία της δήλωσης καταγράφονται σε έκθεση της παραπάνω αρχής. Αν το αρχαίο ανακαλύπτεται ή βρίσκεται σε ακίνητο όπου εκτελούνται έργα ή εργασίες, αυτές πρέπει να διακόπτονται αμέσως μέχρι να αποφανθεί η Υπηρεσία. 2. Κάθε πρόσωπο το οποίο αποκτά την κυριότητα μνημείου μεταγενέστερου του 1453, που υπάγεται στις παραγράφους 1 β και 6 του άρθρου 20, οφείλει να υποβάλει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στις αρχές της προηγούμενης παραγράφου δήλωση για τον τρόπο με τον οποίο περιήλθε σε αυτό και για τα στοιχεία του προηγούμενου κατόχου του. 3...»

Άρθρο 28. Μεταβίβαση της κατοχής ή της κυριότητας κινητών μνημείων

1.23.....4.....5. Η μεταβίβαση της κυριότητας κινητού μνημείου, εκτός αυτών των παραγράφων 3 και 4, επιτρέπεται μετά από προηγούμενη γνωστοποίηση στην Υπηρεσία της σχετικής πρόθεσης, των στοιχείων του προσώπου προς το οποίο πρόκειται να μεταβιβασθεί, και, σε περίπτωση πώλησης, της τιμής και εφόσον παρέλθει χρονικό διάστημα ενός (1) μηνός από τη

γνωστοποίηση χωρίς το Δημόσιο να ασκήσει δικαίωμα προτίμησης στην ίδια τιμή. Η μεταβίβαση που έγινε χωρίς τη γνωστοποίηση αυτή είναι άκυρη.....6.....7. Όποιος αποκτά την κυριότητα μνημείου αιτία θανάτου οφείλει να ειδοποιεί σχετικά την Υπηρεσία χωρίς υπαίτια καθυστέρηση.

Άρθρο 33. Εισαγωγή πολιτιστικών αγαθών

12. Ο κάτοχος εισαχθέντων πολιτιστικών αγαθών που αποτελούν μνημεία κατά τις διατάξεις των παραγράφων 1α, 1β και 6 του άρθρου 20 οφείλει, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, να δηλώνει στην Υπηρεσία την εισαγωγή και τον τρόπο, με τον οποίο περιήλθαν στην κατοχή του. 3. Το δικαίωμα κυριότητας σε αρχαία που χρονολογούνται έως και το 1453 και εισάγονται νομίμως διατηρείται, εφόσον αυτά δεν είχαν εξαχθεί από την ελληνική επικράτεια κατά την πεντηκονταετία πριν την εισαγωγή και εφόσον δεν είχαν παράνομα αφαιρεθεί από μνημείο, αρχαιολογικό χώρο, εκκλησία, μουσείο, δημόσια συλλογή, συλλογή θρησκευτικών μνημείων, χώρο αποθήκευσης ευρημάτων ανασκαφών ή άλλο παρεμφερή χώρο που βρίσκεται στην ελληνική επικράτεια, ή δεν προέρχονται από παράνομη ανασκαφή εντός αυτής, ανεξάρτητα από το χρόνο εξαγωγής τους. Ο ενδιαφερόμενος οφείλει να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία κτήσης ή εισαγωγής, καθώς και να αποδείξει την προέλευσή τους αν η Υπηρεσία θεωρεί ότι τα αρχαία είχαν εξαχθεί από την ελληνική επικράτεια κατά την τελευταία πεντηκονταετία πριν την εισαγωγή ή ότι προέρχονται από τις προαναφερόμενες παράνομες πράξεις. Εάν αποδειχθεί ότι τα εισαγόμενα αρχαία εμπίπτουν στις παραπάνω κατηγορίες, εξομοιώνονται πλήρως με τα αρχαία της διάταξης της παραγράφου 1 του άρθρου 21. Εάν δεν καταστεί δυνατή η απόδειξη της προέλευσής τους σύμφωνα με τα παραπάνω, χορηγείται στον ενδιαφερόμενο άδεια κατοχής, εκτός εάν συντρέχουν στο πρόσωπό του τα κωλύματα της περίπτωσης γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 23.....5. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού καθορίζεται ο τρόπος απόδειξης της εισαγωγής και της κυριότητας των εισαγομένων αρχαίων του παρόντος άρθρου και ρυθμίζεται κάθε σχετική λεπτομέρεια».

Άρθρο 73. Μεταβατικές και ειδικές διατάξεις

1.2....3. Όποιος έχει στην κατοχή του αρχαίο κινητό από αυτά που αναφέρονται στις περιπτώσεις 1α και 1β/του άρθρου 20, υποχρεούται να το δηλώσει στην Υπηρεσία μέσα σε προθεσμία ενός (1) έτους από τη δημοσίευση του νόμου αυτού. Η εμπρόθεσμη δήλωση αποτελεί, για όποιον προβαίνει σε αυτήν, λόγο απαλλαγής

από την ποινική δίωξη για τη μη έγκαιρη δήλωση. Αυτός που δηλώνει σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο ότι κατέχει αρχαίο που χρονολογείται έως και το 1453, είναι δυνατόν να υποβάλλει, παράλληλα με τη δήλωση, αίτηση για τη χορήγηση άδειας κατοχής του αρχαίου σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Η άδεια χορηγείται εκτός εάν συντρέχει η περίπτωση γ/ της παραγράφου 2 του άρθρου 23. Κατά τη χορήγηση της άδειας κατοχής ορίζονται τα αναγκαία μέτρα για τη φύλαξη και τη διατήρηση του μνημείου.

4. Αν σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 2¹ δηλωθεί η κατοχή αρχαίου που έχει εισαχθεί από την αλλοδαπή και που χρονολογείται έως και το 1453, αναγνωρίζεται το δικαίωμα κυριότητας υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις της διάταξης της παραγράφου 3 του άρθρου 33. 4...5...6...7....8....9...

3. Με την αριθ. 17759/1.3.2004 (Β'455) κοινή απόφαση των υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού «Τρόπος απόδειξης εισαγωγής, διακίνησης, κυριότητας των εισαγόμενων διακινούμενων αρχαίων», η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της ανωτέρω διατάξεως του άρθρου 33 παρ. 5 του ν. 3028/2002, ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

« Άρθρο Μόνο

1. Για τους σκοπούς της παρούσης ο όρος "εισαγωγή" σημαίνει κάθε είσοδο μνημείου από τρίτες χώρες στην ελληνική επικράτεια και "διακίνηση" κάθε μεταφορά μνημείου από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως στην ελληνική επικράτεια.

2. Όποιος εισάγει ή μεταφέρει στην ελληνική επικράτεια αρχαία, όπως αυτά ορίζονται στα άρθρα 2 και 20 σε συνδυασμό με την παρ. 2 του άρθρου 33 του Ν. 3028/2002, δηλαδή:

α) αρχαία που χρονολογούνται έως και το 1453 (άρθρο 20 παρ. 1α), β)..... οφείλει να τα δηλώνει κατά την είσοδό τους στη Χώρα.

3. Η δήλωση που απευθύνεται σε κάθε περίπτωση στην αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού περιλαμβάνει τον τρόπο, με τον οποίο περιήλθε το αρχαίο στην κατοχή του δηλούντος, τον τόπο και το χρόνο της εισαγωγής του και κάθε αναγκαία σχετική πληροφορία.

4. Η δήλωση υποβάλλεται: α) Όταν πρόκειται για εισαγωγή από τρίτη χώρα κατά την είσοδο στη χώρα στην αρμόδια Τελωνειακή Αρχή, όπου τηρούνται οι

¹ Εκ παραδρομής αναφέρεται στην παρ. 2 του άρθρου, ενώ το ορθό είναι να αναφέρεται στην παρ. 3 του άρθρου αυτού.

διατυπώσεις εισαγωγής σύμφωνα με την τελωνειακή νομοθεσία, και ειδοποιείται η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού. β) Όταν πρόκειται για μεταφορά από Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού χωρίς υπαίτια καθυστέρηση. Μπορεί επίσης να υποβάλλεται, κατά την είσοδο στη Χώρα, στην αρμόδια Τελωνειακή Αρχή, είτε όταν απαιτείται τα μνημεία να προσκομίζονται στο τελωνείο, σύμφωνα με ειδικές διατάξεις της τελωνειακής νομοθεσίας, είτε όταν ο δηλών το επιθυμεί

γ) Σε κάθε περίπτωση δήλωσης στην αρμόδια Τελωνειακή Αρχή αυτή οφείλει να ειδοποιεί την αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, προκειμένου να επιληφθεί το ταχύτερο δυνατόν και συντάσσεται δήλωση, σε έντυπο, υπόδειγμα του οποίου περιλαμβάνεται στο Παράρτημα της παρούσας, το οποίο διατίθεται από το Υπουργείο Πολιτισμού στην Τελωνειακή Αρχή εισόδου και επισυνάπτεται σε αυτή φωτογραφία του αντικειμένου.

5.....6.....7. Εάν το αρχαίο, του οποίου δηλώνεται η εισαγωγή, χρονολογείται έως και το 1453, αυτός που το δηλώνει επιθυμεί να διατηρήσει το δικαίωμα κυριότητάς του σε αυτό και η Υπηρεσία θεωρεί ότι το αρχαίο είχε εξαχθεί από την ελληνική επικράτεια τα τελευταία πενήντα χρόνια πριν την εισαγωγή του, ή ότι προέρχεται από παράνομη αφαίρεση από μνημείο, αρχαιολογικό χώρο, εκκλησία, μουσείο, δημόσια συλλογή, συλλογή θρησκευτικών μνημείων, χώρο αποθήκευσης ευρημάτων ανασκαφών ή άλλο παρεμφερή χώρο που βρίσκεται στην ελληνική επικράτεια ή ότι προέρχεται από παράνομη ανασκαφή εντός αυτής, τότε ζητεί με έγγραφό της από τον δηλούντα να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία κτήσης ή εισαγωγής, καθώς και να αποδείξει την προέλευσή του και ειδικότερα ότι το αγαθό που δηλώνεται δεν εμπίπτει σε μία από τις προαναφερόμενες περιπτώσεις, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 33 του Ν. 3028/2002. Στην περίπτωση αυτή ο δηλών προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία προέλευσης, κτήσης ή εισαγωγής του, όπως άδεια ή πιστοποιητικό εξαγωγής από τη χώρα προέλευσης, δικαιολογητικά αγοράς, νόμιμα τιμολόγια ή αποδείξεις και τυχόν υφιστάμενη δήλωση στην αρμόδια Τελωνειακή Αρχή εισόδου. Σε περίπτωση απόκτησης της κυριότητας του αρχαίου με άλλο νόμιμο τρόπο, εκτός από πώληση, ιδίως δωρεά, κληρονομιά, κληροδοσία, προσκομίζονται τα αντίστοιχα νόμιμα δικαιολογητικά που την πιστοποιούν. Σε περίπτωση αδυναμίας άμεσης προσκομίσεως των δικαιολογητικών των προηγούμενων εδαφίων είναι δυνατόν να υποβάλλεται αντί

αυτών υπεύθυνη δήλωση, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και τα δικαιολογητικά προσκομίζονται σε εύλογο χρόνο. Η εισαγωγή από τρίτο κράτος ή η μεταφορά από κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν η δήλωση γίνεται στην τελωνειακή αρχή, σε συνδυασμό με την παραμονή του αρχαίου στην τελωνειακή αρχή, μέχρις ότου επιληφθεί η αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, σύμφωνα με τις παραγράφους 4 και 5 της παρούσας, αποδεικνύεται από τις τηρούμενες διατυπώσεις εισαγωγής και τη δήλωση εισαγωγής μεταφοράς του αρχαίου. Η Υπηρεσία καταρτίζει έκθεση, στην οποία καταγράφονται και αξιολογούνται τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζονται και η οποία κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο.

8. Εάν θεωρείται από την Υπηρεσία ότι το αρχαίο έχει εξαχθεί κατά την πεντηκονταετία πριν την εισαγωγή του ή ότι προέρχεται από τις προαναφερόμενες παράνομες πράξεις της παραγράφου 7 και ο δηλών δεν μπορεί να αποδείξει το αντίθετο, χορηγείται άδεια κατοχής σε αυτόν, εκτός εάν συντρέχουν στο πρόσωπό του τα κωλύματα της περίπτωσης γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του Ν. 3028/2002 (άρθρο 33, παρ. 3, εδάφιο τέταρτο). Εάν αποδεικνύεται ότι το αρχαίο προέρχεται από τις προαναφερόμενες παράνομες πράξεις ή ότι είχε εξαχθεί κατά την πεντηκονταετία πριν από την εισαγωγή, αυτό εξομοιώνεται πλήρως με τα αρχαία της διάταξης της παραγράφου 1 του άρθρου 21 του Ν. 3028/2002 (άρθρο 33, παρ. 3, εδάφιο τρίτο).

9. Υποχρέωση δήλωσης μνημείου που δεν είναι αρχαίο έχουν και όσοι εισάγουν μνημεία που υπάγονται σε ομοειδείς κατηγορίες κινητών πολιτιστικών αγαθών της παραγράφου 6 του άρθρου 20, σύμφωνα με την διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 33. Η παραπάνω δήλωση υποβάλλεται επίσης σε έντυπο, υπόδειγμα του οποίου περιλαμβάνεται στο παράρτημα της παρούσας, σύμφωνα με τις παραγράφους 3 και 4 αυτής. Σε κάθε περίπτωση παράλειψης δήλωσης μνημείου που εισάγεται στην ελληνική επικράτεια εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 58 του Ν. 3028/2002».

4. Στο Κ.Ν. 5351/1932 «Περί Αρχαιοτήτων» (Α' 275), που ίσχυε μέχρι την έναρξη της ισχύος του ανωτέρω ν. 3028/2002, ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:
«Άρθρον 1: «Πάντα τα εν Ελλάδι και οιοισδήποτε Εθνικούς κτήμασιν, εν ποταμοίς, λίμναις και τω πυθμένι της θαλάσσης προς δε εν δημοτικοίς, μοναστηριακοίς και ιδιωτικοίς κτήμασιν ευρισκόμενα αρχαία, κινητά τε και ακίνητα, από των αρχαιοτάτων χρόνων και εφεξής, είναι ιδιοκτησία του Κράτους. Κατ' ακολουθίαν το

δικαίωμα και η φροντίς περί αναζητήσεως και διασώσεως τούτων εν δημοσίοις Μουσείοις ανήκει εις το Κράτος. Πάσα πρὸς τον σκοπόν τούτον ενέργεια υπάγεται εις την δικαιοδοσίαν του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών.

Άρθρον 2: Αρχαία κατά το άρθρον 1 λογίζονται πάντα ανεξαιρέτως τα έργα της Αρχιτεκτονικής, Γλυπτικής, Γραφικής και οιασδήποτε καθόλου Τέχνης, οίον παντοία οικοδομήματα και αρχιτεκτονικά μνημεία, λίθοι μετά γλυφής τινος εκ των μνημείων τούτων προερχόμενοι και βάθρα, υδραγωγεία, οδοί, τείχη, τάφοι, λαξεύματα, αγάλματα, ανάγλυφα, ειδώλια, επιγραφαί, ζωγραφίαι, ψηφοθετήματα, αγγεία, όπλα, κοσμήματα και άλλα εξ οιασδήποτε ύλης έργα και σκεύη, δακτυλιόλιθοι, νομίσματα. Και τα αντικείμενα τα προερχόμενα εκ της αρχαιοτάτης εποχής του Χριστιανισμού και του μεσαιωνικού ελληνισμού δεν εξαιρούνται των ορισμών του παρόντος Νόμου (άρθρον 3 Νομ. ΒΧΜΣΤ").

Άρθρον 5: Ο γινόμενος καθ' οιονδήποτε τρόπον κάτοχος αρχαίου, οφείλει εντός δεκαπενθημέρου, αφ' ότου περιήλθεν το αρχαίον εις την κατοχήν του, να δηλώση τούτο εις την πλησιεστέραν αρχαιολογικήν ή αστυνομικήν αρχήν, ή εις το αρχαιολογικόν Τμήμα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθιστών συνάμα γνωστόν τον τρόπον της αποκτήσεως του αρχαίου και, εφ' όσον είναι δυνατόν, τον τόπον εν ω ευρέθη τούτο. Μετά την δήλωσιν του αρχαίου ο κάτοχος δύναται να φύλαξη ο ίδιος το αρχαίον ή να το πωλήση εις άλλον εντός του Κράτους κατά τας διατάξεις του παρόντος Νόμου.

Ο αρχαιολογικός έφορος της περιφέρειας ή οριζόμενος υπό του Υπουργείου άλλος ανώτερος αρχαιολογικός υπάλληλος οφείλουσιν εντός κατά το δυνατόν βραχέος χρονικού διαστήματος, να εξετάσωσιν και περιγράψωσιν ακριβώς το αρχαίον. Εάν τα δηλούμενα αρχαία έχουσιν μικράν επιστημονικήν σπουδαιότητα και πολύ μικράν ή ουδεμίαν εμπορικήν αξίαν κατά την κρίσιν του αρχαιολογικού συμβουλίου, αριθμούνται ταύτα απλώς και περιγράφονται, καταλείπονται δε εις την ελευθέραν χρήσιν του κατόχου. Το Υπουργείον δύναται να ζητήσει όπως κατατεθώσι και φωτογραφίαι των αρχαίων τούτων.....

Άρθρον 6: Κάτοχος αρχαίων παραλείψας να ενεργήση την κατά το άρθρον 5 δήλωσιν εντός του υπό του άρθρου τούτου οριζομένης προθεσμίας, ουχί όμως και πέραν των δύο μηνών αφ' ής εγένετο τοιούτος, τιμωρείται διά προστίμου 500 έως 2.000 δραχμών. Εάν δε η δήλωσιν εγένετο μετά δύο μήνας τιμωρείται διά προστίμου 1000 έως 4000 δραχμών. Εάν μετά το δίμηνον και προ της δήλωσης

ανακαλυφθή κατ' άλλον τρόπον ο κατέχων το αρχαίον, συν τη ποινή επιβάλλεται και δήμευσις του ανακαλυφθέντος υπέρ των Μουσείων του Κράτους.

Ο επί σκοπώ παρανόμου διαθέσεως του αρχαίου παραλείψας πέραν του διμήνου να δηλώση την κατοχήν τούτου τιμωρείται διά φυλακίσεως 1 μέχρις 6 μηνών και διά χρηματικής ποινής 1000 - 4000 δραχμών.

Άρθρον 15 – Περί εισαγωγής και εξαγωγής αρχαίων.

Αρχαία εισάγονται ανεμποδίστως εις το Κράτος, αλλά άμα τη εισαγωγή αυτών εν τω Τελωνείω υποχρεούται ο ενδιαφερόμενος να τα δηλώση, άλλως θεωρούνται αυτά ως ευρεθέντα εν Ελλάδι. Π.Δ/γμα θέλει κανονίσει τα διατυπώσεις της εισαγωγής και τον τρόπον της εξακριβώσεως και αναγνώρισεως των εκ του εξωτερικού εισαγομένων αρχαίων και τα της δηλώσεως αυτών».

5. Στην από 6 Μαΐου 1969 υπογραφείσα στο Λονδίνο «Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς», η οποία κυρώθηκε με το ν.1127/1981 (Α' 32), στο άρθρο 1 ορίζεται ότι «Για τους σκοπούς αυτής της συμβάσεως όλα τα ευρήματα και αντικείμενα ή κάθε άλλο ίχνος ανθρωπίνης υπάρξεως, το οποίον μαρτυρεί δι' εποχάς και πολιτισμούς, δια τους οποίους ανασκαφαί ή ανακαλύψεις είναι κυρία πηγή ή μία από τας κυρίας πηγάς της επιστημονικής πληροφορήσεως, θα θεωρούνται ως αρχαιολογικά αντικείμενα».

6. Η ίδια ως άνω Διεθνής Σύμβαση, όπως αναθεωρήθηκε και κυρώθηκε με το ν. 3378/2005 (Α' 203), στο άρθρο 1 ορίζει ότι: «1. Σκοπός της παρούσας (αναθεωρημένης) Συμβάσεως είναι η προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς ως πηγής της ευρωπαϊκής συλλογικής μνήμης και ως μέσου για την ιστορική και επιστημονική μελέτη.

2. Στο πλαίσιο αυτό θεωρούνται ως στοιχεία της αρχαιολογικής κληρονομιάς όλα τα κατάλοιπα και αντικείμενα καθώς και άλλα ίχνη ανθρώπινης υπάρξεως από το παρελθόν, των οποίων συγχρόνως:

i) η διαφύλαξη και η μελέτη επιτρέπει την ανάπλαση της ιστορίας του ανθρώπου και της σχέσεως του με το φυσικό περιβάλλον,

ii) οι κύριες πηγές πληροφορίας είναι οι ανασκαφές, οι ανακαλύψεις αλλά και κάθε άλλη μέθοδος έρευνας του ανθρώπινου γένους και του περιβάλλοντος του, και

iii) η θέση εντοπίζεται σε οποιαδήποτε περιοχή εμπίπτει στη δικαιοδοσία των Συμβαλλομένων.

3. Στην αρχαιολογική κληρονομιά περιλαμβάνονται κατασκευές, οικοδομήματα, αρχιτεκτονικά σύνολα, οργανωμένοι χώροι και τόποι, κινητά αντικείμενα, μνημεία πάσης φύσεως μαζί με το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται, είτε αυτά βρίσκονται στη γη είτε μέσα στο νερό».

7. Στα άρθρα 1 έως 4 της Διεθνούς Συμβάσεως των Παρισίων, που αφορά στα ληπτέα μέτρα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας των πολιτιστικών αγαθών, και έχει κυρωθεί με το ν. 1103/1980 (Α' 297) ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

« Άρθρον 1.

Διά τους σκοπούς της παρούσης Συμβάσεως θεωρούνται ως "πολιτιστικά αγαθά" εκείνα τα οποία, θρησκευτικά ή κοσμικά, καθορίζονται υφ' ενός εκάστου των Κρατών ως έχοντα σπουδαιότητα δια την αρχαιολογίαν, την προϊστορίαν, την ιστορίαν, την φιλολογίαν, την τέχνην ή την επιστήμην και τα οποία ανήκουν εις τας ακόλουθους κατηγορίας :

α)

Άρθρον 2

1. Τα Κράτη Μέλη της παρούσης Συμβάσεως αναγνωρίζουν ότι, η παράνομος εισαγωγή, εξαγωγή και μεταβίβασις της κυριότητος των πολιτιστικών αγαθών συνιστούν μίαν εκ των κυρίων αιτιών αι οποίαι καθιστούν πτωχοτέραν την πολιτιστικήν κληρονομίαν των χωρών προελεύσεως των αγαθών αυτών, και ότι η διεθνής συνεργασία συνιστά ένα εκ των πλέον αποτελεσματικών μέσων προστασίας των πολιτιστικών αγαθών εκάστης χώρας έναντι όλων των αναφυομένων κινδύνων. 2. Προς τον σκοπόν αυτόν τα Κράτη - Μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωσιν να καταπολεμήσουν τας ενεργείας αυτάς δια των μέσων τα οποία διαθέτουν, ιδία δε, διά της εξαλείψεως των αιτιών τους, διά της αναστολής της προωθήσεώς των και δια της συμβολής εις την πραγματοποίησιν των αναγκαίων επανορθώσεων.

Άρθρον 3. Είναι παράνομοι η εισαγωγή, εξαγωγή ή μεταβίβασις της κυριότητος των πολιτιστικών αγαθών, αι πραγματοποιούμεναι κατ' αντίθεσιν προς τας διατάξεις, θεσπιθείσας υπό των Κρατών Μελών δυνάμει της παρούσης Συμβάσεως.

Άρθρον 4

Τα Κράτη Μέλη της παρούσης Συμβάσεως, αναγνωρίζουν ότι δια τους σκοπούς της Συμβάσεως, αγαθά τα οποία περιλαμβάνονται εις τας ακόλουθους κατηγορίας αποτελούν τμήμα της πολιτιστικής κληρονομιάς εκάστου Κράτους:

α) πολιτιστικά αγαθά προϊόντα της ατομικής ή συλλογικής ιδιοφυίας υπηκόων του περί ου πρόκειται Κράτους και πολιτιστικά αγαθά σημαντικά δια το εν λόγω Κράτος δημιουργηθέντα εκτός της επικρατείας τους, παρ' αλλοδαπών της επικρατείας του, παρ' αλλοδαπών υπηκόων ή παρ' απάτριδων διαμενόντων εντός της επικρατείας ταύτης.

β) πολιτιστικά αγαθά ευρεθέντα εντός του εθνικού εδάφους.

γ) πολιτιστικά αγαθά κτηθέντα από αποστολάς αρχαιολογικός, εθνολογικός ή φυσικών επιστημών, τη συναινέσει των αρμοδίων αρχών της χώρας προελεύσεως των αγαθών αυτών.

δ) πολιτιστικά αγαθά αποτελέσαντα αντικείμενον ελευθέρως συναφθεισών ανταλλαγών.

ε) Πολιτιστικά αγαθά κτηθέντα δωρεάν ή αγορασθέντα νομίμως τη συναινέσει των αρμοδίων αρχών της χώρας προελεύσεως των αγαθών αυτών».

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

9. Κατά την γνώμη της πλειοψηφίας, που απαρτίσθηκε από την Μ. Ανδροβιτσανέα, Αντιπρόεδρο του ΝΣΚ και τους Νομικούς Συμβούλους Κ. Γεωργάκη, Β. Πανταζή, Ε. Σβολοπούλου, Δ. Μακαρονίδη, Σ. Σπυρόπουλο και Γ. Γρυλωνάκη (**ψηφοί 7**), από τις ανωτέρω εκτιθέμενες νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους και σε σχέση με τα εκτιθέμενα από την ερωτώσα υπηρεσία πραγματικά περιστατικά, προκύπτουν τα ακόλουθα:

10. Υπό το προϊσχύον του ν. 3028/2002 καθεστώς προστασίας των αρχαιοτήτων γίνονταν δεκτό ότι από τις διατάξεις των άρθρων 1, 2, 5, 6 και 15 του Κ.Ν 5351/1932, ερμηνευόμενες και υπό το πνεύμα το καθιερούμενο υπό της ανωτέρω από 6 Μαΐου 1969 Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς, η οποία κυρωθείσα με το ν.1127/1981, αποτελεί, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύει από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου, καθορίζεται η έννοια του ανήκοντος στο κράτος «*αρχαίου*», εξαρτώμενη αφενός από το είδος αυτού και αφετέρου εκ του τόπου της προελεύσεως και της

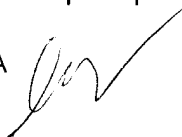
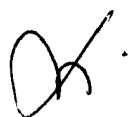
εποχής στην οποία ανάγεται η κατασκευή του. Ως τέτοια δε εποχή θεωρείται η από του απώτατου παρελθόντος, κατ' άπειρη αναδρομή, συνεχιζόμενη στα χρόνια της χριστιανικής αρχαιότητας και εξικνούμενη μέχρι της περιόδου του μεσαιωνικού ελληνισμού, η οποία έχει ως κατάληξη, σύμφωνα με την κοινώς γνωστή στην Ελλάδα ιστορική οριοθέτηση, οπωσδήποτε την επελθούσα κατά το έτος 1453 Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως. Επομένως, εμπίπτει στην προαναφερόμενη έννοια του «*αρχαίου*» κινητού πράγματος και το από αρχαιοτάτων χρόνων κατασκευασθέν αιγυπτιακό κινητό πράγμα (π.χ ταφικό ειδώλιο), το οποίο προστατεύεται από τις παρατεθείσες διατάξεις, εφόσον αυτό περιήλθε στην κατοχή διαμένοντος στην Ελλάδα ατόμου, όπου και βρέθηκε. Η μη δήλωση κατά την εισαγωγή στην Ελλάδα από τρίτη χώρα τοιούτων αρχαίων και μάλιστα εντός της τασσόμενης από το νόμο προθεσμίας, έχει ως συνέπεια, μεταξύ άλλων, αυτά να θεωρούνται ως ευρεθέντα στην Ελλάδα, να ανήκουν κατά κυριότητα στο Ελληνικό Κράτος, ο δε παραλείψας να προβεί στην ανωτέρω δήλωση στερείται του δικαιώματος αναγνώρισης κατοχής του αρχαίου (βλ. *περί όλων των ανωτέρω ΑΠ 1264/1999, 2123/2003, 1522/2004, 1551/2007, 1138/2013, 1085/2014, αντιθ. Ε. Δωρής, Το Δίκαιον των Αρχαιοτήτων, 1985, σελ. 116, η γνώμη του οποίου διατυπώθηκε πριν την διαμόρφωση της σχετικής μεταγενέστερης νομολογία του ΑΠ. Σχετικά με την απώλεια του δικαιώματος αναγνώρισης δικαιώματος κατοχής αρχαίου από τον μη δηλώσαντα αυτό καθόλου ή εμπροθέσμως πρβλ. Γνωμ. ΝΣΚ 265/1991, 104/1996, 256/1991, 276/2002, 204/2017*).

11. Το ανωτέρω νομικό καθεστώς των εισαγομένων στην Ελλάδα από άλλη χώρα κινητών αρχαίων και οι συνέπειες της μη έγκαιρης δήλωσής τους, δηλαδή της θεώρησης αυτών ως ευρεθέντων στην Ελλάδα και της κτήσης τους κατά κυριότητα από το Ελληνικό Κράτος, καθώς επίσης και της στέρησης του δικαιώματος αναγνώρισης της κυριότητας ή κατοχής αυτών, εξακολουθεί να ισχύει και σήμερα, με έρεισμα τις προαναφερόμενες διατάξεις του ν. 3028/2002, της από 6 Μαΐου 1969 Ευρωπαϊκής Σύμβασης περί προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, που κυρώθηκε με το ν. 1127/1981 και (αναθεωρηθείσα) με το ν. 3378/2005, καθώς επίσης και της κυρωθείσας με τον ν. 1103/1980 Διεθνούς Συμβάσεως των Παρισίων. Ειδικότερα, το άρθρο 1, από τις βασικότερες διατάξεις του ν. 3028/2002, ορίζει ως αντικείμενο προστασίας την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας από τους αρχαιότατους χρόνους μέχρι σήμερα, δηλαδή το σύνολο των

πολιτιστικών αγαθών που βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια. Προσδιορίζεται, συνεπώς, το αντικείμενο της προστασίας βάσει ενός σαφούς και αντικειμενικού κριτηρίου – εδαφικό κριτήριο –, σύμφωνα με το οποίο ενδιαφέρει απλώς η ύπαρξη του πολιτιστικού αγαθού μέσα στο ελληνικό κράτος. Το κριτήριο αυτό προτιμάται έναντι ενός τυχόν πολιτιστικού κριτηρίου, δηλαδή έναντι μιας προστασίας μόνο των πολιτιστικών αγαθών που συνδέονται με την Ελλάδα, τον ελληνικό πολιτισμό και την ελληνική ιστορία (ελληνοκεντρικό ή εθνοκεντρικό κριτήριο. Στα πλαίσια αυτά γίνεται δεκτό ότι αντικείμενο προστασίας των ανωτέρω διατάξεων του ν. 3028/2002 είναι το σύνολο των πολιτιστικών αγαθών που βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια, είτε αυτά ανήκουν στην Ελληνική πολιτισμική παράδοση, είτε αυτά ανήκουν σε άλλες πολιτισμικές παραδόσεις (*πρβλ. εισηγητική έκθεση του Ν.3028/2002, σελ.2 και 5, Ν.Ρόζος, Γενική παρουσίαση του Ν.3028/2002 (ομιλία στα πλαίσια Συνεδρίου για την Πολιτιστική Κληρονομιά και το Δίκαιο), Δ. Παπαπετρόπουλος, Ν.3028/2002 Για την Προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, σελ.32, Δ. Χριστοφιλόπουλος, Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών, σελ.36, Καρύμπαλη-Τσίπτσιου, Το νομικό πλαίσιο των μνημείων, 2009, σελ. 23, καθώς επίσης και το αρ. 2203^Α, 2445 π.ε/Ευρ.3876/12-3-2007 γνωμοδοτικό έγγραφο του Γραφείου ΝΣΚ στο ΥΠΠΟΑ, το οποίο παραπέμπει συναφώς και στην ΑΠ.1264/1999, εκδοθείσα κατ' εφαρμογή του προϊσχύσαντος δικαίου). Επίσης, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 21 παρ. 1 και 2 και 33 παρ. 2 και 3 του ν. 3028/2002, συνάγεται ότι αναγνωρίζεται δικαίωμα κυριότητας άλλου, πλην του Δημοσίου, προσώπου (φυσικού ή νομικού) μόνο επί εισαγομένων αρχαίων κινητών, χρονολογούμενων μέχρι και το έτος 1453, τα οποία, όμως, μεταξύ άλλων, θα πρέπει να έχουν εισαχθεί και δηλωθεί νομίμως στην Ελλάδα. Συνεπώς, η εισαγωγή στην Ελλάδα κινητών αντικειμένων αναγομένων από τους αρχαιότετους χρόνους μέχρι και το έτος 1453, καθιστά αυτά προστατευόμενα από την ισχύουσα ελληνική νομοθεσία, ως «αρχαία» κινητά μνημεία, κατά την έννοια του άρθρου 20 παρ. 1^α του ν. 3028/2002, ακόμα και αν δεν προκύπτει ότι είναι αναποσπαστως συνδεδεμένα με τη σπουδή της ιστορίας του Ελληνικού Έθνους, ούτε έχουν σχέση με την αρχαία ελληνική τέχνη ή τη βυζαντινή και χριστιανική τέχνη τις αναγόμενες μέχρι και το έτος 1453. Περαιτέρω, η μη δήλωση των αρχαίων αυτών, είτε εντός της τασσόμενης από τις διατάξεις του άρθρου 73 παρ. 3 και 4 του ν. 3028/2002 ετήσιας προθεσμίας από την έναρξη της*

ισχύος του νόμου αυτού, είτε, επί μεταγενέστερης εισαγωγής, αμέσως κατά την εισαγωγή στο Τελωνείο ή την αρχαιολογική υπηρεσία, κατά τη διαδικασία και τις διατυπώσεις που τάσσονται από την αρ. 17759/1.3.2004 ΚΥΑ (Β' 455) και πάντως, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, κατά τις διατάξεις των άρθρων 24 παρ. 1 και 33 παρ. 2 του ν. 3028/2002, ως «υπαίτιας καθυστέρησης» εννοούμενης και εκείνης που οφείλεται όχι μόνο σε δόλο αλλά και σε αμέλεια, έχουν ως συνέπεια: α) τα αρχαία αυτά κινητά μνημεία να θεωρούνται ως ευρεθέντα στην Ελλάδα και ανήκοντα κατά κυριότητα στο Ελληνικό Κράτος και β) ο ενδιαφερόμενος να στερείται του δικαιώματος αναγνώρισης κυριότητας ή κατοχής αυτών. Τα ανωτέρω ισχύουν υπό την επιφύλαξη της Σύμβασης των Παρισίων, που αφορά τα ληπτέα μέτρα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας των πολιτιστικών αγαθών και κυρώθηκε με το ν. 1103/1980, δηλαδή ότι δεν αποδεικνύεται ότι τα ανωτέρω κινητά αρχαία, έχουν μεταφερθεί και κατέχονται στην Ελλάδα, μετά παράνομη αφαίρεση από νόμιμο ιδιοκτήτη ή κάτοχο αυτών στην αλλοδαπή.

12. Στην προκείμενη περίπτωση, σύμφωνα με τα ιστορούμενα στο ερώτημα πραγματικά περιστατικά, την 11.1.2012 ο Γ.Χ, δήλωσε στην Υπηρεσία την εισαγωγή στη χώρα εκατόν εξήντα (160) αντικειμένων αιγυπτιακής προέλευσης, αναγόμενα προ του έτους 1453, τα οποία (κατά τη δήλωσή του) αποκτήθηκαν σταδιακά κατόπιν αγορών ή δωρεών, κατά το χρονικό διάστημα από το 1990 έως το 1995 και από το 2008 έως το 2009, χωρίς να προσδιορίζεται επακριβώς ο χρόνος εισόδου καθενός εκ των αντικειμένων αυτών στην Ελλάδα. Πάντως, από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, φαίνεται να προκύπτει, ότι ο Γ.Χ, για όσα εξ αυτών είχαν, τυχόν, εισαχθεί στην Ελλάδα προ της ενάρξεως της ισχύος του ν. 3028/2002 δεν έχει προβεί σε δήλωσή τους εντός της προθεσμίας του άρθρου 6 του Κ.Ν 5351/1932 ή των μεταβατικών διατάξεων του άρθρου 73 παρ. 3 και 4 του ν. 3028/2002, ενώ για όσα εισήχθησαν στην Ελλάδα μετά την έναρξη της ισχύος του ν. 3028/2002 και εφεξής δεν προέβη σε δήλωσή τους, αμέσως κατά την εισαγωγή τους, στο Τελωνείο ή στην αρμόδια αρχαιολογική αρχή, σύμφωνα με την αρ. 17759/1.3.2004 ΚΥΑ, ενώ η δήλωσή τους την 11.1.2012 φαίνεται να έγινε με υπαίτια καθυστέρηση, κατά την προεκτεθείσα έννοια, σύμφωνα με τα άρθρα 24 παρ. 1 και 33 παρ. 2 του ν. 3028/2002, δεδομένου ότι: α) όπως προκύπτει από την σχετική αλληλογραφία του με την αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, ο Γ.Χ εμφανίζει

πολυετή ενασχόληση με τη έρευνα και μελέτη των αρχαιοτήτων της κατηγορίας στην οποία ανήκουν τα επίμαχα αντικείμενα (αιγυπτιακές αρχαιότητες κλπ), πράγμα το οποίο, λογικά, σημαίνει ότι διαθέτει επαρκή εξοικείωση με τα σχετικά αρχαιολογικά ζητήματα, σε βαθμό που του επιτρέπει να αντιληφθεί, τόσο την αξία και σημασία των αντικειμένων που κατέχει (πολιτισμική και οικονομική), όσο και τις πιθανές έννομες συνέπειες που συνεπάγεται η κατοχή τους στην Ελλάδα από ιδιώτη, χωρίς την προηγούμενη έγκαιρη ενημέρωση των αρμοδίων υπηρεσιών και β) η πρώτη δήλωση όλων των κατεχομένων από αυτόν αντικειμένων φέρεται ότι έγινε στην Υπηρεσία την 11.1.2012, ενώ, κατά τη δήλωση του Γ.Χ ,η μεταφορά αυτών στην Ελλάδα άρχισε το έτος 2003 και η τελευταία εισαγωγή ορισμένου ή ορισμένων εξ αυτών, κατά την εκτίμηση της Υπηρεσίας, φέρεται να έγινε τουλάχιστον δύο χρόνια πριν από τη δήλωση αυτή (βλ. σελ. 7 του εγγράφου του *εξεταζόμενου ερωτήματος*), με την ιδιαίτερη επισήμανση ότι το πλέον, ίσως, σημαντικό των κατεχομένων από τον Γ.Χ αρχαίων, δηλαδή το πτολεμαϊκό ταφικό προσωπίο, είχε εισαχθεί στην Ελλάδα, χωρίς να δηλωθεί μέχρι την ανωτέρω ημερομηνία (11.1.2012), τουλάχιστον από το έτος 2006. Πάντως, το ζήτημα της συνδρομής παράλειψης της δήλωσης (άρθρο 73 παρ. 3 του ν. 3028/2002) και της υπαίτιας ή μη, κατά την προεκτεθείσα έννοια, καθυστέρησης της δήλωσης των επίμαχων αρχαίων (άρθρα 24 παρ. 1 και 33 παρ. 2 του ν. 3028/2002), ως ουσιαστικό, ανήκει στην αρμοδιότητα της οικείας Υπηρεσίας να διαπιστώσει, εκτιμήσει και αποφασίσει, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω νομικά και πραγματικά δεδομένα και κάθε άλλο χρήσιμο, κατά την κρίση της, πραγματικό στοιχείο.

13. Με βάση τις νομικές παραδοχές, που εκτίθενται προηγουμένως, συνάγεται ότι, εφόσον η οικεία Υπηρεσία εκτιμήσει ότι στην προκείμενη περίπτωση υπήρξε παράλειψη ή υπαίτια καθυστέρηση από τον Γ.Χ της εμπρόθεσμης, κατά τις διακρίσεις που εκτίθενται προηγουμένως, δήλωσης της εισαγωγής στην Ελλάδα των επίμαχων αρχαίων κινητών αντικειμένων, ανεξάρτητα από το πότε πράγματι μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα, αυτά θεωρούνται ως ευρεθέντα στην Ελλάδα, ανήκουν κατά κυριότητα στο Ελληνικό Κράτος και ότι ο Γ.Χ δεν έχει δικαίωμα σε αναγνώριση κυριότητας ή κατοχής αυτών. Τα ανωτέρω ισχύουν υπό την επιφύλαξη της Σύμβασης των Παρισίων, που αφορά τα ληπτέα μέτρα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και

μεταβίβασης της κυριότητας των πολιτιστικών αγαθών και κυρώθηκε με το ν. 1103/1980, δηλαδή ότι δεν αποδεικνύεται ότι τα ανωτέρω κινητά αρχαία, έχουν μεταφερθεί και κατέχονται στην Ελλάδα, μετά παράνομη αφαίρεση από νόμιμο ιδιοκτήτη ή κάτοχο αυτών στην αλλοδαπή.

14. Μειοψήφησε ο Νομικός Σύμβουλος του Κράτους Δ. Αναστασόπουλος (**ψηφός 1**), ο οποίος διατύπωσε την εξής γνώμη: Όπως προκύπτει από το εκτενές ιστορικό του υποβληθέντος ερωτήματος τα αντικείμενα, τα οποία εισήχθησαν στην Ελλάδα και για τα οποία ζητήθηκε από ιδιώτη άδεια κατοχής/κυριότητας, εγείροντας ζητήματα ερμηνείας και εφαρμογής διατάξεων της αρχαιολογικής νομοθεσίας, είναι αντικείμενα που ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά ετέρου κράτους (Αίγυπτος). Επακόλουθο της αλλοδαπής ταυτότητας των αντικειμένων αυτών είναι ότι τίθεται ως κύριο και καίριο και, πάντως, πρωταρχικό θέμα η εφαρμογή ή όχι της αρχαιολογικής νομοθεσίας που ισχύει καθ' ημάς και ως προς τα εν λόγω αντικείμενα. Από τις διατάξεις και του προϊσχύσαντος θεσμικού πλαισίου (Κ.Ν. 5351/1932) και του νυν ισχύοντος (Ν.3028/2002) σαφώς συνάγεται ότι στο πεδίο εφαρμογής τους, εντάσσονται τα μνημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας. Αυτό προκύπτει από τη συνολική επισκόπηση αλλά και την ειδικότερη διατύπωση των διατάξεων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στο Ν.3028/2002 ορίζεται ρητά ότι αντικείμενο της προστασίας είναι η πολιτιστική κληρονομιά της «Χώρας» (άρθρ.1 παρ.1), ότι μνημεία κατά νόμο, είναι τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν υλικές μαρτυρίες και ανήκουν στη πολιτιστική κληρονομιά της «Χώρας» (άρθρο 2 περ. β'), ότι συστήνεται «Εθνικό» Αρχείο Μνημείων (άρθρο 4) κ.α. Από τη νομολογία, εξάλλου, διαπιστώθηκε ότι κατά την έννοια των διατάξεων του Ν.3028/2002 η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος αποσκοπεί να εξασφαλίσει τη διάσωση και προστασία των μνημείων και άλλων στοιχείων που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα, συνθέτουν την ιστορική, καλλιτεχνική, τεχνολογική και γενικώς την πολιτιστική κληρονομιά της «Χώρας» και συμβάλλουν στη διατήρηση της ιστορικής μνήμης. Η προστασία της κληρονομιάς αυτής συνίσταται στη διατήρηση στο διηνεκές αναλλοίωτων των παραπάνω μνημείων και κάθε στοιχείου του πολιτιστικού περιβάλλοντος (ΣΤΕ 53/2017). Η επέκταση εφαρμογής των ως άνω διατάξεων της αρχαιολογικής νομοθεσίας και μάλιστα εκείνων εξ αυτών με απολύτως απτή ελληνική αναφορά (λ.χ. την περιοδολόγηση ως κριτήριο χαρακτηρισμού των μνημείων με βάση

Φ. Ερωτ. 4711/17 ΥΠ.ΠΟ.Α

χρονικά σημεία σταθμούς της ελληνικής ιστορίας, όπως το 1453) σε περίπτωση μνημείων που ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά άλλης χώρας, πρέπει να στηρίζεται σε ρητές προβλέψεις: είτε της νομοθεσίας αυτής είτε σε διεθνείς (διμερείς ή πολυμερείς) συμβάσεις. Πλην όμως, όπως αναμφίβολα προκύπτει, ρητές ρυθμίσεις με αυτό το περιεχόμενο ελλείπουν. Η ύπαρξη αποφάσεων της ποινικής δικαιοσύνης προς την αντίθετη κατεύθυνση (πολλώ μάλλον αποφάσεων με ασθενή και μη πειστική αιτιολογία) περιορίζει τη δεσμευτικότητά τους στο ποινικό δίκαιο και δεν μπορεί να παράξει οιασδήποτε μορφής δέσμευση ούτε συμβάλλει στην ερμηνεία των (διοικητικού δικαίου) διατάξεων της αρχαιολογικής νομοθεσίας. Με βάση όσα προεκτέθηκαν πρέπει να γίνει δεκτό, σύμφωνα με τη γνώμη της μειοψηφίας, ότι οι καθ' ημάς διατάξεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας δεν έχουν εφαρμογή στην κατά το ιστορικό του ερωτήματος εισαγωγή αντικειμένων που ανήκουν σε αλλοδαπή πολιτιστική κληρονομιά.

15. Ενόψει της ανωτέρω απάντησης παρέλκει, επί του παρόντος, η απάντηση επί των υπόλοιπων ερωτημάτων της Υπηρεσίας, δεδομένου ότι αυτά τίθενται υπό την προϋπόθεση της θετικής απάντησης στο ερώτημα περί του εάν η Διοίκηση υποχρεούται να κινήσει τις διαδικασίες αναγνώρισης στον Γ.Χ δικαιωμάτων κατοχής ή κυριότητας επί των επίμαχων αρχαίων κινητών αντικειμένων.

Απάντηση

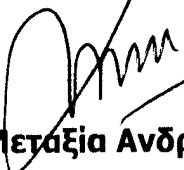
16. Ενόψει όλων όσων εκτίθενται προηγουμένως, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε') γνωμοδοτεί κατά πλειοψηφία ότι στα τιθέμενα ερωτήματα προσήκει η εξής απάντηση: Τα δηλωθέντα, κατά το ιστορικό, από τον Γ.Χ κινητά αντικείμενα είναι «αρχαία» κινητά μνημεία, κατά την έννοια του άρθρου 20 παρ. 1^ο του ν. 3028/2002, προστατευόμενα ως τέτοια από την ελληνική νομοθεσία. Εφόσον, η οικεία Υπηρεσία εκτιμήσει ότι, στη προκείμενη περίπτωση, υπήρξε παράλειψη (άρθρο 73 παρ. 3 του ν. 3028/2002) ή υπαίτια καθυστέρηση από τον Γ.Χ της δήλωσης της εισαγωγής τους (άρθρα 24 παρ. 1 και 33 παρ. 2 του ν.3028/2002), ανεξάρτητα από το πότε πράγματι μεταφέρθηκαν αυτά στην Ελλάδα, θεωρούνται ως ευρεθέντα στην Ελλάδα, ανήκουν κατά κυριότητα στο Ελληνικό Κράτος και ο Γ.Χ δεν έχει δικαίωμα σε αναγνώριση κυριότητας ή κατοχής αυτών. Τα ανωτέρω ισχύουν υπό την επιφύλαξη της Σύμβασης των Παρισίων, που αφορά τα ληπτέα μέτρα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της

παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας των πολιτιστικών αγαθών και κυρώθηκε με το ν. 1103/1980, δηλαδή ότι δεν αποδεικνύεται ότι τα ανωτέρω κινητά αρχαία, έχουν μεταφερθεί και κατέχονται στην Ελλάδα, μετά παράνομη αφαίρεση από νόμιμο ιδιοκτήτη ή κάτοχο αυτών στην αλλοδαπή

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

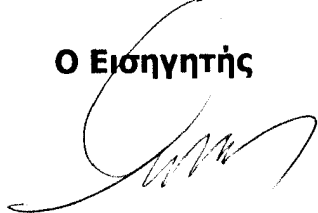
Αθήνα, 31 - 01 - 2018

Η Πρόεδρος

Μεταξία Ανδροβιτανού
Αντιπρόεδρος του ΝΣΚ

Ο Εισηγητής

Σταύρος Σπυρόπουλος
Νομικός Σύμβουλος του Κράτους